

S. D. Pozharskyj, L. E. Pautova. – Senkt-Peterburgh – Kolomna – Rjazanj, 2008. – 376 s.

2. Dereka T. Gh. Formuvannja akmeologichnoji kompetentnosti fakhivciv fizychnogho vykhovannja v procesi neperervnoji profesijnoji osvity / T. Gh. Dereka // Naukovyj Visnyk Donbasu, 2015. – № 4 – S. 54–62.

3. Dyba T. Gh. Kompetentnisnyj pidkhd u profesijnij pidghotovci fakhivciv fizychnogho vykhovannja / T. Gh. Dyba // Pedagoghichna osvita: teorija i praktyka, 2015. – № 24. – S. 58–67.

4. Dyba T. Gh. Suchasni aspekty formuvannja zmistu neperervnoji profesijnoji pidghotovky fakhivciv fizychnogho vykhovannja / T. Gh. Dyba // Pedagoghichnyj proces: teorija i praktyka, 2015. – № 5–6 – S. 16–21.

5. Osvitologhija: pidghotovka ekspertiv u ghaluzi osvity: navchaljno-metodychnyj posibnyk / Za red. V.O.Oghnevjuka. – K.: TOV «Vydavnyche pidpryemstvo «Edeljevs», 2015. – 464 s.

6. Polozhennja pro orghanizaciju navchaljnogho procesu u vyshhykh navchalnykh zakladakh. Minosvity; Nakaz, Polozhennja vid 02.06.1993 № 161. [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>. Nazva z ekrana.

7. Hutorskoj A. V. Metapredmetnyj podhod v obuchenii: Nauchno-metodicheskoe posobie / A. V. Hutorskoj. – M.: Izdatel'stvo «Jejdos»; Izdatel'stvo Instituta obrazovaniya cheloveka, 2012. – 73 s.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Dereka Tetyana Grygorivna – Ph.D. in Physical Education and Sport, Associate Professor, Head of Department of Physical Culture and Sportsmanship Kyiv Borys Grinchenko University.

Circle of scientific interests: professional training of specialists of physical education

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ДЕРЕКА Тетяна Григорівна – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, завідувач кафедри фізичної культури та спортивної майстерності Київського університету імені Бориса Грінченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців фізичного виховання.

УДК 378.14

ДОБРОВОЛЬСЬКА Анна Михайлівна –

кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики Івано-Франківського національного медичного університету e-mail:anna68@meta.ua

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ І ПРОВІЗОРІВ ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОГО МЕТОДУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДИСЦИПЛІНАМ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Підвищення якості навчання майбутніх лікарів і провізорів є однією з найважливіших проблем, які виникають під час організації процесу вищої медичної і фармацевтичної освіти. Якість навчання – це один з основних показників функціонування будь-якої педагогічної системи, котрий визначає її ефективність, повноту і цілісність.

Освітні процеси в медичних і фармацевтичному ВНЗ України орієнтовані на досягнення спеціальних нормативів – Галузевих стандартів вищої освіти. Ступінь відповідності цим стандартам є показником якості навчання майбутніх фахівців, одним із найефективніших методів досягнення якої є дослідницька діяльність осіб, котрі навчаються, що розвиває в них самостійність, активність і творчі здібності в

процесі формування ключових, базових і спеціальних компетенцій і компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальна ідея дослідницького методу була сформульована біологом А.Гердом, істориком М.Стасюлевичем, хіміком Р.Амстронгом, природодослідником Т.Гекслі та іншими.

Сутність дослідницького методу навчання вивчали А.Алексюк, Ю.Бабанський, С.Бризгалова, В.Буряк, Б.Всесвятський, В.Єсіпов, М.Данілов, М.Кульман, Д.Левітес, І.Лернер, М.Махмутов, П.Підкасистий, Д.Пойа, В.Разумовський, Б.Райков, М.Рубінштейн, Ю.Сенько, М.Скаткін, І.Срезневський, Б.Сусь, В.Успенський, С.Шацький, К.Ягодівський та інші вчені. Але на сьогодні залишається недостатньо вивченим питання формування інформаційно-технологічної компетентності (ІТ-компетентності) в процесі реалізації

дослідницького методу під час навчання дисциплінам природничо-наукової підготовки (ДПНП) майбутніх фахівців у медичних і фармацевтичному ВНЗ України.

Метою статті є розгляд особливостей формування і розвитку ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів за результатами реалізації дослідницького методу навчання ДПНП «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності» («ЄСКГ»), «Медична інформатика» («МІ»), «Інформаційні технології у фармації» («ІТФ»), «Комп'ютерне моделювання у фармації» («КМФ»).

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес навчання майбутніх фахівців – це завжди взаємопов'язана діяльність викладачів і осіб, які навчаються, котра здійснюється за допомогою певних методів навчання [1, с. 40–45].

Зауважимо, що високий рівень якості навчання майбутніх лікарів і провізорів ДПНП, зокрема і дисциплінам «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», на сучасному етапі розвитку вищої медичної і фармацевтичної освіти України визначається рядом факторів, серед яких одним з найважливіших є наявність ефективних методів навчання.

У дослідженні враховано, що *метод навчання* – це впорядкована діяльність викладачів і суб'єктів освітнього процесу, спрямована на досягнення заданої мети навчання. Зважаючи на це, джерелом знань для методу навчання можуть бути практика, наочність, слово тощо.

Доцільно зазначити, що параметрами, які допомагають краще з'ясувати специфіку методу навчання, є мета, суть, діяльність викладачів, діяльність осіб, котрі навчаються, можливість застосування, достоїнства, недоліки і труднощі принципового характеру.

Класифікація методів навчання бере початок у стародавніх філософських і педагогічних системах. Серед методів навчання виокремлюють [3]:

– *традиційні методи* – словесні, наочні і практичні методи відповідно з джерелами знань, які використовуються під час навчального процесу;

– *дидактичні методи* – інформаційно-репродуктивні, репродуктивні, проблемного навчання;

– *методи оптимізації навчання* – методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

Зауважимо, що до системи методів оптимізації навчання належать традиційні і дидактичні методи, а також різноманітні способи

діяльності під час викладання і навчання.

У наш час самостійна пошукова діяльність лікарів і провізорів, а також її обсяг змінюються в широких межах. Тому вдосконалення пізнавальних здібностей майбутніх фахівців, а також їх самостійності і розумової активності здійснюється за рахунок залучення суб'єктів освітнього процесу до самостійної діяльності з вирішення проблем під час навчання, зокрема і ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ».

За сучасних умов розвитку вищої медичної і фармацевтичної освіти *проблемне навчання* – це творчий процес, під час котрого досить часто вирішуються нестандартні науково-навчальні завдання за допомогою стандартних і нестандартних методів, а також за умов якої діяльності осіб, котрі навчаються, носить пошуковий характер.

Серед методів проблемного навчання виокремлюють [3]:

– *проблемний виклад*, за якого самостійна пошукова діяльність тих, кого навчають, відсутня;

– *частково-пошукові методи*, котрі дозволяють створювати умови для розвитку пізнавальних здібностей осіб, які навчаються, а також цікавості і мотивації до навчання;

– *дослідницький метод*, котрий передбачає самостійне проходження особами, які навчаються, всіх етапів дослідження.

Нами враховано, що *дослідницький метод* навчання не тільки сприяє формуванню в суб'єктів освітнього процесу системи знань, умінь і навичок, але й дозволяє їм досягати високого рівня розвитку здатності до самонавчання.

Зауважимо, що в Івано-Франківському національному медичному університеті (ІФНМУ) дослідницький метод під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» застосовують для повноцінного засвоєння майбутніми лікарями і провізорами знань, умінь і навичок, а також досвіду творчої діяльності в процесі формування і розвитку їх ІТ-компетентності. При цьому основною функцією дослідницького методу є залучення осіб, які навчаються, до самостійного здійснення процесу пізнання.

Було встановлено, що в цілому дослідницький метод під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» майбутніх лікарів і провізорів у процесі формування і розвитку їх ІТ-компетентності скерований на оволодіння методами наукового пізнання; сприяє формуванню певних рис творчої діяльності; є умовою, за якої проявляється пізнавальна цікавість, а також потреба в діяльності такого роду; забезпечує вироблення повноцінних, добре усвідомлених знань, котрі оперативно і гнучко

використовуються.

Окрім того, було враховано, що *дослідницький метод* – це спосіб організації пошукової, творчої діяльності осіб, які навчаються, з вирішення проблем, що достатньо часто вже вирішені суспільством, наукою і є новими тільки для тих, хто навчається. Саме такі проблеми є значущими, тому що викладач, подаючи певну проблему для самостійного дослідження, вже знає хід її вирішення і результат, а також йому відомо, які риси творчої діяльності потрібно проявити суб'єктам освітнього процесу.

Зазначимо, що побудова системи таких проблем у вигляді проблемних завдань дозволяє передбачати діяльність майбутніх лікарів і провізорів під час формування і розвитку *IT-компетентності* в процесі навчання *ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»*, що поступово призводить до вироблення в них необхідних рис творчої діяльності.

З метою реалізації дослідницького методу під час навчання майбутніх лікарів і провізорів *ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»* в ІФНМУ були розроблені і запроваджені навчальні посібники «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності. Практикум», «Медична інформатика. Практикум», «Інформаційні технології у фармації. Практикум», «Комп'ютерне моделювання у фармації. Практикум», «Комп'ютерне моделювання у фармації. Завдання і методичні рекомендації до курсової роботи», котрі є авторськими розробками і складовими відповідних навчально-методичних комплексів.

Суть дослідницького методу навчання майбутніх фахівців таким *ДПНП* як *«ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»* з використанням даних навчальних посібників зводиться до наступного: викладач і ті, кого він навчає, формують проблему, вирішенню якої присвячується відрізок навчального часу; особи, котрі навчаються, самостійно вибираючи засоби для вирішення (дослідження) проблеми, отримують різні варіанти відповідей, які піддають порівнянню; викладач оперативно керує процесом вирішення проблемних завдань; за високої інтенсивності процесу навчання одержані з підвищеною цікавістю знання відрізняються глибиною і дієвістю; за високого рівня педагогічної кваліфікації викладачів засвоєння нових знань особами, котрі навчаються, носить творчий характер.

З метою формування і розвитку *IT-компетентності* в процесі практичної реалізації дослідницького методу під час навчання майбутніх лікарів і провізорів *ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»* з використанням

запроваджених в ІФНМУ навчальних посібників була розроблена система завдань, які відображають основні проблеми, обумовлені змістом кожної з вище зазначених *ДПНП*.

Застосовуючи дослідницький метод для формування і розвитку *IT-компетентності* майбутніх фахівців під час навчання *ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»* із залученням розроблених і запроваджених в ІФНМУ навчальних посібників, з успіхом використовують: завдання, які піддаються швидкому вирішенню в аудиторії або вдома; завдання, для виконання котрих необхідний час цілого заняття; домашні завдання на певний, але обмежений термін (тиждень, місяць, семестр).

Дослідницький характер таких завдань забезпечується за рахунок того, що особи, які навчаються, одержавши тему дослідження або сформулювавши її, самостійно складають план дослідницької роботи; окреслюють можливі варіанти його реалізації й обирають найоптимальніший серед них; реалізують обраний план; перевіряють переконливість та однозначність одержаних висновків[4, с. 223-228]:

Зауважимо, що наведені в зазначених навчальних посібниках дослідницькі завдання здебільшого є невеликими пошуковими завданнями, кожне з котрих вимагає проходження всіх або більшості етапів процесу дослідження, а саме: спостереження фактів і вивчення питань; з'ясування незрозумілих питань, які підлягають дослідженню (постановка проблеми); висунення гіпотези; побудову плану дослідження; здійснення плану дослідження, в процесі якого з'ясовують зв'язки питань, котрі вивчаються, з іншими питаннями; формування алгоритму вирішення проблеми, його пояснення і реалізацію; перевірку рішення; практичні висновки про можливе і необхідне застосування одержаних результатів і знань[4, с. 228-236].

Залежно від умов навчання, цілей, які ставлять перед собою викладачі, а також змісту завдань особи, котрі вивчають *ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»* з використанням розроблених і запроваджених навчальних посібників, у різних комбінаціях використовують всі або більшість етапів процесу дослідження, що дозволяє повно і всебічно формувати і розвивати їх *IT-компетентність*.

На наш погляд характер дослідницького методу в процесі формування і розвитку *IT-компетентності* майбутніх лікарів і провізорів під час вивчення ними *ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ»* достовірно проявляється в тому випадку, якщо особи, які навчаються, самостійно: планують пошук матеріалів; тлумачать знайдені матеріали; поєднують і висловлюють матеріали в

певній логічній послідовності.

Слід мати на увазі, що в процесі навчання майбутніх фахівців ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» дослідницькі завдання (наприклад, завдання розрахунково-графічних, контрольних і курсових робіт, індивідуальної позааудиторної самостійної роботи), котрі вимагають тривалого часу для свого виконання, не займають значного місця. Невеликої кількості таких завдань достатньо для того, щоб особи, які навчаються, в межах сформованої ІТ-компетентності набули певних умінь, а саме: підбір, анотування і конспектування літератури; складання бібліографічної картки; складання плану роботи (дослідження); збір матеріалу, його розподіл за пунктами плану, побудова і виклад.

Під час дослідження ми пересвідчилися у тому, що за результатами реалізації дослідницького методу навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» у межах сформованої ІТ-компетентності в суб'єктів освітнього процесу відбувається розвиток умінь, які дозволяють їм актуалізувати суперечності, визначати і характеризувати наукову проблему, формулювати мету дослідження, встановлювати об'єкт дослідження, висувати гіпотезу, планувати експеримент і його проведення, перевіряти гіпотезу, робити висновки, визначати сфери і межі застосування результатів дослідження.

Необхідно врахувати, що, реалізуючи дослідницький метод під час вивчення ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» із залученням розроблених і запроваджених в ІФНМУ навчальних посібників, майбутні лікарі і провізори в межах сформованої ІТ-компетентності опановують елементи планування експериментального дослідження, котре полягає в усвідомленні проблеми, висуненні гіпотези, побудові плану перевірки гіпотези, перевірки переконливості одержаних висновків, постановці нової проблеми в разі такої необхідності тощо.

Застосовуючи дослідницький метод під час навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» в процесі вищої медичної і фармацевтичної освіти, доцільно пам'ятати, що йдеться про навчальні дослідження, котрі спрямовані на засвоєння вже відомого досвіду і вже вирішених проблем. Тому всі дослідницькі завдання, сформульовані в вище зазначених навчальних посібниках, є доступними для вирішення і вписуються в контекст навчальних програм ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ».

Зауважимо, що всі навчальні дослідження завжди ідентичні науковим дослідженням, не дивлячись на обмеженість їх масштабу і досвіду, накопиченого особами, котрі навчаються, а також відносну нескладність вирішуваних проблем.

Окрім того, під час навчання ДПНП «ЄССКГ»,

«МІ», «ІТФ», «КМФ» слід враховувати, що навчальне дослідження завжди припускає наявність *внутрішніх підказок*, які обумовлені власними думками суб'єктів освітнього процесу; *зовнішніх підказок*, які залишають особам, котрі навчаються, лише виконання технічної роботи, відкидаючи потребу пошуку[5, с. 329].

Під час дослідження було встановлено, що, виконуючи дослідницькі завдання під час вивчення ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» з використанням розроблених і запроваджених в ІФНМУ навчальних посібників, майбутні лікарі і провізори досягають максимальної самостійності в процесі пошукової практичної або теоретичної діяльності перш за все за рахунок формування і розвитку їх ІТ-компетентності. За таких умов діяльність викладачів полягає в підборі завдань і керуванні діяльністю тих, кого вони навчають.

Зазначимо, що завдання, передбачені в розроблених і запроваджених в ІФНМУ навчальних посібниках, які використовуються під час реалізації дослідницького методу навчання майбутніх лікарів і провізорів ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», забезпечують:

творче застосування особами, котрі навчаються, знань у процесі вирішення основних (доступних для вирішення) проблем; оволодіння рисами творчої діяльності; поступове зростання складності проблем, котрі вирішуються в процесі навчання.

У процесі дослідження було з'ясовано, що реалізація дослідницького методу під час навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» із залученням розроблених і запроваджених в ІФНМУ навчальних посібників дозволяє викладачам працювати з сукупністю завдань у певній системі, використовувати їх вибірково, в різному поєднанні, з різним ступенем диференціації, що сприяє не тільки формуванню, але й розвитку ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів.

Окрім того, підбираючи завдання за їх складністю в процесі реалізації дослідницького методу, забезпечують індивідуалізацію навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» майбутніх фахівців з урахуванням їх попередньої підготовки. Під час такого навчання викладачі спрямовують і контролюють хід роботи, перевіряють її підсумки й організують їх обговорення.

Зазначимо, що, реалізуючи в ІФНМУ дослідницький метод з метою формування і розвитку ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів під час навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», з успіхом використовують такі засоби пізнання як усне і друковане слово, засоби наочності, натуральні об'єкти та їх реальні і символічні зображення, практичні роботи,

розрахунково-графічні і курсові роботи, практичний досвід тощо. Це дозволяє особам, котрі навчаються, здійснювати творчу пізнавальну діяльність, яка не співпадає з діяльністю в процесі засвоєння готових знань і репродукції готових зразків діяльності.

За результатами дослідження було встановлено, що використання зазначених навчальних посібників-практикумів під час застосування дослідницького методу навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» у межах сформованої ІТ-компетентності забезпечує розвиток у майбутніх лікарів і провізорів таких елементів творчої діяльності як [2]: самостійне перенесення знань і вмінь у нову ситуацію; виявлення нової структури об'єкту і його функцій; самостійне комбінування наявних знань і відомих способів діяльності; альтернативний підхід до пошуку вирішення проблеми.

Також було з'ясовано, що в процесі реалізації дослідницького методу навчання майбутніх фахівців ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» мають місце певні закономірності, обумовлені використанням зазначених навчальних посібників, а саме: поступове зростання складності завдань, які виконуються; наявність різноманітних можливостей щодо вирішення сформульованих завдань залежно від рівня знань, умінь і навичок осіб, котрі навчаються.

Слід зауважити, що дослідницький метод під час навчання майбутніх лікарів і провізорів ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» передбачає нестереотипне вирішення: завдань, котрі припускають наявність у суб'єктів освітнього процесу деяких початкових знань і вмінь; завдань, які сформульовані не тільки на підставі текстів підручної літератури, але і додаткової літератури.

Необхідно пам'ятати, що дослідницький метод не охоплює весь процес навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», оскільки самостійне дослідження вимагає більше часу, ніж сприйняття пояснень викладачів або матеріалів підручників чи посібників.

Якщо під час виконання дослідницьких завдань в осіб, котрі вивчають ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», виникають певні утруднення, зокрема і за рахунок недостатньо сформованої ІТ-компетентності, то їм з боку викладачів надається допомога, але із збереженням проблемності цих завдань. Зауважимо, що надання різних видів допомоги для вирішення дослідницьких завдань сприяє перетворенню дослідницького методу в частково-пошуковий метод.

У процесі дослідження було з'ясовано, що самостійне вирішення дослідницьких завдань

майбутніми лікарями і провізорами під час вивчення ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» за допомогою розроблених і запроваджених в ІФНМУ навчальних посібників у межах сформованої ІТ-компетентності розвиває в них такі пошукові навички як: співвідношення даних умови завдання і кожного кроку пошуку між собою, а також із запитанням завдання; доказовість кожної думки й операції; перевірка повноти і достатності доказу і рішення; співвідношення результату вирішення із запитанням завдання.

Доцільно зауважити, що керівництво науковим пошуком суб'єктів освітнього процесу під час реалізації дослідницького методу навчання ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» вимагає: наявності достатнього рівня методичної підготовки викладачів; розробки для кожного планованого навчального дослідження відповідної системи запитань і вказівок (підказок), які "підштовхують" осіб, котрі навчаються, в напрямку пошуку.

Під час дослідження було враховано, що дослідницький метод, як і будь-який інший метод навчання майбутніх фахівців медичної і фармацевтичної галузей, не є універсальним. На молодших курсах, коли майбутні лікарі вивчають ДПНП «ЄССКГ» і «МІ», а майбутні провізори – ДПНП «ЄССКГ» і «ІТФ», з метою формування і розвитку ІТ-компетентності в їх навчальну діяльність включаються лише окремі елементи досліджень, що є підготовкою для застосування на старших курсах дослідницького методу в більш розвиненій і складнішій формі, коли майбутні лікарі опановують фахові дисципліни, а майбутні провізори – дисципліну «КМФ» і фахові дисципліни. Але і на цьому етапі навчання даний метод застосовується тільки для вивчення окремих тем і питань, а ІТ-компетентність формується і розвивається тільки в певних межах.

Для того, щоб знання, вміння і навички майбутніх лікарів і провізорів у межах сформованої ІТ-компетентності були результатом їх власних пошуків, керованих викладачем, їх самостійної пізнавальної діяльності, необхідно організувати ці пошуки, розвивати пізнавальну діяльність осіб, які навчаються, що вимагає від викладачів методичної підготовки вищого рівня, ніж пояснення викладеного в підручниках і посібниках матеріалу, а також його заучування.

З метою організації процесу навчання майбутніх фахівців ДПНП «ЄССКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» подібно до процесу дослідження, створення педагогічних ситуацій, котрі стимулюють пізнання, керування творчим пошуком осіб, які навчаються, викладач повинен мати деякий власний досвід дослідницької роботи, хоча б на рівні навчальних досліджень.

Слід пам'ятати, що під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» не можна нехтувати емоційними чинниками, серед котрих одним з найважливіших є радість від «відкриття», що сприяє пошуку вирішень нових завдань. Саме в цьому полягає велике виховне і розвиваюче значення дослідницького методу навчання.

Зазначимо, що разом з безперечними перевагами дослідницький метод у процесі навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» майбутніх лікарів і провізорів вимагає для реалізації надмірно довготривалого часу. Цей додатковий час окупається ефективністю розвитку їх творчого мислення і формування ІТ-компетентності, але коли такого часу немає, то обмежуються застосуванням дослідницького методу до окремих тем, які найбільшою мірою відповідають меті дослідження. Тому чинник часу часто вимушує застосовувати під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ» методи, котрі є лише частково дослідницькими.

За таких умов, викладений у розроблених і запроваджених в ІФНМУ навчальних посібниках матеріал, який застосовується для навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», можна розглядати як результат деяких досліджень, проведених іншими, що так само позитивно впливає на рівень його засвоєння, а також формування і розвиток ІТ-компетентності майбутніх фахівців.

Висновки і перспективи подальших розвідок напряму. Підсумовуючи, необхідно вказати на те, що лікарі і провізори протягом усієї трудової діяльності зобов'язані підвищувати свій професійний рівень відповідно до розвитку сучасних технологій та інновацій у медичній і фармацевтичній галузях. Тому під час навчання майбутні фахівці повинні не тільки отримувати знання, оволодівати вміннями і навичками їх використання, але і самостійно набувати нових знань, вмінь і навичок у процесі творчого пізнання.

Одним із методів, який стимулює активність, самостійність, пізнавальну цікавість суб'єктів освітнього процесу в медичних і фармацевтичному ВНЗ під час формування і розвитку їх ІТ-компетентності, є дослідницький метод, котрий використовується під час навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ», а також забезпечує розкриття і реалізацію творчих здібностей майбутніх лікарів і провізорів.

На нашу думку, подальші розвідки напряму можуть бути пов'язані з дослідженням рівнів сформованості ІТ-компетентності майбутніх лікарів і провізорів за результатами реалізації дослідницького методу навчання ДПНП «ЄСКГ», «МІ», «ІТФ», «КМФ».

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды [Текст] / Ю. К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1989. – 560 с. – Режим доступа: http://elib.gnpbu.ru/text/babanskiy_izbrannyye-pedagogicheskie-trudy_1989/go.4:fs.0/
2. Брызгалова С. И. Проблемное обучение в начальной школе: Учеб. Пособие [Текст] / С. И. Брызгалова. – Калининград, Калинингр. у-т, 1995. – 72 с. – Режим доступа: http://window.edu.ru/catalog/pdf2txt/598/22598/5931?p_page=1
3. Махмутов М. И. Методы проблемно-развивающего обучения в средних профтехучилищах. Методические рекомендации [Текст] / М. И. Махмутов. – М.: АПН СССР, 1983. – 63 с. – Режим доступа: http://vml.antat.ru/files/Mahmutov/books/in%20russian/problmi_razviv.pdf
4. Оконь В. Введение в общую дидактику. Пер. с польского [Текст] / В. Оконь. – М.: Высш. шк., 1990. – 383 с. – Режим доступа: <http://edu-lib.net/drugoe-2/okon-v-vvedenie-v-obshhuyu-didaktiku>
5. Поля Д. Математическое открытие. Решение задач: основные понятия, изучение и преподавание [Текст] / Д. Поля. – М.: Наука, 1976. – 448 с. – Режим доступа: <http://www.math.ru/lib/book/djvu/polya/otkrytie.djvu>

BIBLIOGRAFIYA

1. Babanskii, Yu. K. Izbrannyye pedagogicheskie trudy [Tekst] / Yu. K. Babanskii. – M.: Pedagogika, 1989. – 560 s. – Rezhim dostupa: http://elib.gnpbu.ru/text/babanskiy_izbrannyye-pedagogicheskie-trudy_1989/go.4:fs.0/
2. Bryzgalova, S. I. Problemnoe obuchenie v nachal'noi shkole: Ucheb. Posobie [Tekst] / S. I. Bryzgalova. – Kaliningrad, Kaliningr. u-t, 1995. – 72 s. – Rezhim dostupa: http://window.edu.ru/catalog/pdf2txt/598/22598/5931?p_page=1
3. Makhmutov, M. I. Metody problemno-razvivayushchego obucheniya v srednikh proftekhuchilishchakh. Metodicheskie rekomendatsii [Tekst] / M. I. Makhmutov. – M.: APN SSSR, 1983. – 63 s. – Rezhim dostupa: http://vml.antat.ru/files/Mahmutov/books/in%20russian/problmi_razviv.pdf
4. Okon', V. Vvedenie v obshchuyu didaktiku. Per. s pol'skogo [Tekst] / V. Okon'. – M.: Vyssh. shk., 1990. – 383 s. – Rezhim dostupa: <http://edu-lib.net/drugoe-2/okon-v-vvedenie-v-obshhuyu-didaktiku>
5. Poia D. Matematicheskoe otkrytie. Reshenie zadach: osnovnye ponyatiya, izuchenie i prepodavanie [Tekst] / D. Poia. – M.: Nauka, 1976. – 448 s. – Rezhim dostupa: <http://www.math.ru/lib/book/djvu/polya/otkrytie.djvu>

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Dobrovol's'ka Anna Mykhaylivna – Candidate of Physical and Mathematical Sciences,

Associate Professor Department of Medical Informatics, Medical and Biological Physics, Ivano-Frankivsk National Medical University.

Circle of scientific interests: IT-competence of doctors and pharmacists, formed and developed in the studying process at the stage of undergraduate and postgraduate education.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Добровольська Анна Михайлівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри медичної інформатики, медичної і біологічної фізики Івано-Франківського національного медичного університету.

Наукові інтереси: дослідження IT-компетентності лікарів і провізорів.

УДК 378:74.01

КИРИЧЕНКО Олена Іванівна –

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: olivki777@gmail.com

МАЛЕЖИК Юлія Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва та дизайну Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
e-mail: 28julimal@gmail.com

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДИЗАЙНУ СУЧАСНОГО МІСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИХ ВІДДІЛЕНЬ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Оформлення міського середовища на сучасному етапі розвитку урбанізації є актуальною проблемою, за допомогою якої вирішується багато інших проблем урбаністичної культури, зокрема збереження екологічно чистого простору, в якому найбільш активно реалізує своє призначення людина. За спостереженнями вчених з різних областей науки про людину в системі її потреб (біологічних, психологічних, етнічних, соціальних, трудових, економічних) можна виділити потреби, які пов'язані з екологією сприйняття середовища проживання. Так як у сьогоденні дизайнерським рішенням підпорядковані усі сфери життєдіяльності людини і дизайн відіграє чи не ключову роль у сприйнятті простору та речей, то при оформленні міського середовища дизайнери повинні керуватися саме метою створення гармонійного простору для людини. За допомогою вирішення проблеми візуальних акцентів у місті намічаються основні шляхи подолання тієї кризи в сучасному міському середовищі, яка синтезувала архетипні уявлення про місце проживання людини і ставлення до міста з

позицій техногенної цивілізації. Означена проблема в повній мірі стосується дизайну сучасного міського середовища, однак при цьому сфери застосування, особливості використання різних засобів дизайнерського вторгнення в простір міста та його значення для психологічного стану мешканців залишаються вивченими недостатньо, а між тим саме воно відповідає за чистоту духовних устремлінь та забезпечує здорові взаємовідносини людини зі світом.

Безпосередньо зазначені проблеми є пріоритетними в контексті вивчення дисциплін дизайнерського спрямування. Активізація художньо-естетичних факторів сприятиме формуванню професійної підготовки майбутніх художників, дизайнерів, які здатні не лише сприймати, розуміти, а й творити власні продукти, втілювати творчі моделі в архітектурному середовищі. Сучасний фахівець повинен оволодіти професійними якостями, які будуть орієнтиром у майбутній дизайнерській, педагогічній діяльності та нададуть можливості розвиватися уяві і удосконалюватися на основі знання, розуміння і збереження певних традицій.

Професійна діяльність дизайнера має на меті